

Vec C-279/23

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

28. apríl 2023

Vnútroštátny súd:

Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. marec 2023

Žalobca:

Skarb Państwa - Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w K.

Žalovaný:

Z. sp.j.

PRACOVNÝ DOKUMENT

ANONYMIZOVANÁ VERZIA

[*omissis*]

U Z N E S E N I E

Dňa 7. marca 2023

Sąd Rejonowy Katowice - Zachód w Katowicach, II Wydział Cywilny (Okresný súd Katowice – Katowice Západ, II. občianskoprávne oddelenie, Poľsko)

[*omissis*]

[*omissis*]

7. marca 2023 v Katoviciach po preskúmaní

[*omissis*]

žaloby, ktorú podala Skarb Państwa (Štátna pokladnica) zastúpená Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w K. (Riaditeľ Regionálneho metrologického úradu v K.)

proti Z. spółka jawna so sídlom v C.

o zaplatenie

rozhodol:

1. položiť Súdnemu dvoru Európskej únie túto prejudiciálnu otázku:

Má sa článok 6 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách vykladať tak, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej môže vnútroštátny súd zamietnuť žalobu o náhradu nákladov na vymáhanie pohľadávky uvedenej v tomto ustanovení, pretože oneskorenie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo z dôvodu, že výška pohľadávok, s úhradou ktorých sa dlžník oneskoril, bola malá?

2. [*omissis*] prerušiť konanie vo veci až do zodpovedania prejudiciálnej otázky.

ODÔVODNENIE

I. Vnútroštátny súd:

1 [*omissis*] [odôvodnenie právomoci vnútroštátneho súdu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania]

- 2 Vnútroštátny súd je preto oprávnený položiť prejudiciálnu otázku podľa článku 267 druhej vety Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

II. Obsah vnútroštátnych právnych predpisov uplatniteľných v danom prípade

- 3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách [*omissis*] (ďalej len: „Smernica 2011/7/EÚ“) bola do poľského právneho poriadku transponovaná ustawą z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon z 8. marca 2013 o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách) [*omissis*] [ďalej len: ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách)].
- 4 Ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách) stanovuje:
- 5 Článok 2

Ustanovenia zákona sa vzťahujú na obchodné transakcie, ktorých jedinými zmluvnými stranami sú:

- 1) podnikatelia v zmysle zákona zo 6. marca 2018 - Prawo przedsiębiorców (Zákon o podnikateľoch) [*omissis*];
 - 2) subjekty vykonávajúce činnosť uvedenú v článku 6 ods. 1 zákona zo 6. marca 2018 - Prawo przedsiębiorców (Zákon o podnikateľoch);
 - 3) subjekty uvedené v článku 4, článku 5 ods. 1 a článku 6 zákona z 11. septembra 2019 - Prawo zamówień publicznych (Zákon o verejnom obstarávaní) [*omissis*];
 - 4) osoby na voľnej nohe;
 - 5) pobočky a zastúpenia zahraničných podnikateľov;
 - 7) podnikatelia z členských štátov Európskej únie, členských štátov Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) - zmluvných strán Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskej konfederácie.
- 6 Článok 4

Pojmy použité v zákone znamenajú:

1) obchodná transakcia – zmluva, ktorej predmetom je dodanie tovaru za odplatu alebo poskytnutie služby za odplatu, ak zmluvné strany uvedené v článku 2 ju uzavrujú v súvislosti s vykonávanou činnosťou;

1a) peňažné plnenie – odmena za dodanie tovaru alebo poskytnutie služieb v rámci obchodnej transakcie;

2) orgán verejnej moci – subjekty uvedené v článku 4 zákona z 11. septembra 2019 – Prawo zamówień publicznych (Zákon o verejnom obstarávaní);

7 Článok 6

1. Ak si zmluvné strany v zmluve nedohodli lehotu splatnosti, má veriteľ bez potreby upozornenia nárok na zákonný úrok z omeškania v obchodných transakciách, po uplynutí 30 dní odo dňa plnenia veriteľom do dňa platby. V prípade uvedenom v článku 9 ods. 1 sa uplynutie 30 dní počíta odo dňa ukončenia preskúmania.

8 Článok 7

1. Pri obchodných transakciách – s výnimkou obchodov, v ktorých je dlžníkom orgán verejnej moci – má veriteľ bez potreby upozornenia právo na zákonný úrok z omeškania v obchodnom styku, pokiaľ sa strany nedohodli na vyššej úrokovej sadzbe a to za obdobie od splatnosti platby do dňa zaplatenia, ak sú spolu splnené nasledujúce podmienky:

- 1) veriteľ poskytol svoje plnenie;
- 2) veriteľ nedostal zaplatené v lehote uvedenej v zmluve.

9 Článok 8

1. Pri obchodných transakciách, v ktorých je dlžníkom orgán verejnej moci, prislúchajú veriteľovi aj bez vyzvania zákonné úroky z omeškania za obdobie odo dňa splatnosti platby do dňa zaplatenia, ak sú kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:

- (1) veriteľ poskytol svoje plnenie;
- (2) veriteľ nedostal zaplatené v lehote uvedenej v zmluve.

10 Článok 10

1. Veriteľovi odo dňa vzniku nároku na úroky uvedené v článku 7 ods. 1 alebo článku 8 ods. 1 prislúcha nárok požadovať od dlžníka aj bez vyzvania náhradu nákladov na vymáhanie pohľadávky vo výške:

- (1) 40 eur - ak hodnota splatnej sumy nepresahuje 5 000 PLN;

(2) 70 eur - ak je hodnota splatnej sumy vyššia ako 5 000 PLN, ale nižšia ako 50 000 PLN;

(3) 100 eur - keď sa hodnota splatnej sumy rovná, alebo je vyššia ako 50 000 PLN.

1a. Ekvivalent výšky náhrady uvedenej v odseku 1 sa určí pomocou stredného výmenného kurzu eura vyhláseného Národnou bankou Poľska v posledný pracovný deň mesiaca, ktorý predchádza mesiacu, v ktorom sa peňažná suma stala splatnou.

2. Okrem paušálnej sumy uvedenej v odseku 1 je veriteľ oprávnený požadovať primeranú náhradu všetkých nákladov na vymáhanie presahujúcich túto sumu.

11 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Zákon z 23. apríla 1964 Občiansky zákonník) [omissis] stanovuje:

12 Článok 5

Nie je možné využiť svoje právo v rozpore so sociálno-ekonomickým účelom tohto zákona, alebo so zásadami spoločenského spolunažívania. Takéto konanie, alebo opomenutie oprávnenej osoby sa nepovažuje za uplatnenie práva a nepožíva ochranu.

III. Skutkový stav vo veci samej

13 Účastníkmi konania pred vnútroštátnym súdom sú:

14 Žalobca: Štátna pokladnica zastúpená riaditeľom Regionálneho metrologického úradu v K. Žalobcom je subjekt uvedený v článku 2 bode 3 ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách). Vnútroštátny súd uvádza, že žalobcom v prejednávanej veci je „Štátna pokladnica“, ktorú zastupuje „riaditeľ Regionálneho metrologického úradu v K.“. [omissis] [zmienka o právnej subjektivite a právnej spôsobilosti žalobcu]

15 Okręgowy Urząd Miar w K. (Regionálny metrologický úrad v K.), v rámci svojej činnosti poskytuje služby v oblasti kalibrácie meracích prístrojov.

16 Žalovaný: Z. spółka jawna so sídlom v C. Žalovaný je verejná obchodná spoločnosť a podnikateľ v zmysle článku 2 bod 1 ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách). V súvislosti so svojou podnikateľskou činnosťou pravidelne využíva služby poskytované žalobcom.

17 Žalobca požaduje, aby bol žalovanému priznaný ekvivalent poľského zlotého vo výške 80 eur plus úroky stanovené v poľskom práve. Poukázal na to, že si uplatňuje ekvivalent dvoch náhrad nákladov na vymáhanie pohľadávok

uvedených v článku 7 ods. 1 bode 1 ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti nadmerným oneskoreniam v obchodných transakciách) po 40 eur. Nárok vyplýva zo skutočnosti, že žalovaný sa dvakrát oneskoril so zaplatením odmeny za poskytnuté služby. Žalovaný sa mal oneskoriť 20 dní s platbou 246 PLN (približne 55 eur) a 5 dní s platbou 369 PLN (približne 80 eur).

- 18 Žalovaný sa domáhal zamietnutia žaloby s poukazom na to, že omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné a výška pohľadávok, s úhradou ktorých bol dlžník v omeškaní bola malá. Uviedol, že žalovaný bol v minulosti minimálne 39-krát v omeškaní s úhradou odmeny za služby poskytnuté žalobcom [*omissis*] [odkaz na organizačnú štruktúru žalobcu]. V súvislosti s týmito omeškaniami žalobca niekoľkokrát žaloval žalovaného o náhradu nákladov vymáhania a sudy zakaždým žaloby zamietli z dôvodu, že omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo že výška dlhu, s úhradou ktorého bol dlžník v omeškaní bola malá.
- 19 Napriek najmenej 39 oneskoreným platbám sa žalobcovi nikdy nepodarilo získať od žalovaného náhradu nákladov spojených s vymáhaním pohľadávok.

IV. Vzťah medzi právnymi predpismi Európskej únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi uplatniteľnými v konaní vo veci samej

- 20 Smernica 2011/7/EÚ stanovuje, že členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby v prípade, že sa úroky z omeškania stanú splatnými v rámci obchodných transakcií bol veriteľ oprávnený získať od dlžníka minimálne paušálnu sumu vo výške 40 EUR ako nárok na náhradu nákladov spojených s vymáhaním (ďalej len „odškodnenie“):
- a) v ktorých veriteľ a dlžník sú podnikatelia;
 - b) v ktorých je veriteľ podnikateľ a dlžník je orgán verejnej moci.
- 21 Poľské právo na druhej strane stanovuje, že veriteľ je oprávnený získať od dlžníka náhradu nákladov na vymáhanie pohľadávok vo výške od 40 eur do 100 eur v prípade, že sa úrok z omeškania stane splatným v rámci obchodných transakcií:
- a) v ktorých veriteľ a dlžník sú podnikatelia;
 - b) v ktorých je veriteľ podnikateľ a dlžník je orgán verejnej moci;
 - c) v ktorých veriteľ je orgán verejnej moci a dlžník je podnikateľ.
- 22 Poľské právo preto rozširuje právo na náhradu škody o znenie opísané v bode pod písmenom c). Skutkový stav prejednávanej veci presne zodpovedá situácii citovanej v bode pod písmenom c). To však neznamená, že smernica 2011/7/EÚ nie je uplatniteľná a prípad nesúvisí s európskym právom. Vnútroštátny súd uvádza, že zámerom poľského normotvorcu bolo, aby sa odškodnenie získalo

presne na rovnakom základe, bez ohľadu na to, či ide o situáciu citovanú pod písmenom a), b) alebo c). To znamená, že na posúdenie, či vnútroštátny súd môže zamietnuť žalobu o náhradu škody z dôvodu, že omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo že výška pohľadávky, s úhradou ktorej sa dlžník omeškal, bola v situácii citovanej pod písmenom c) malá, je potrebné zistiť, či vnútroštátny súd môže zamietnuť žalobu podľa písmena a) alebo b). To si zase vyžaduje výklad práva Únie, keďže znenia citované podľa písmena a) a b) sú výslovne stanovené v smernici 2011/7/EÚ.

- 23 Treba poznamenať, že Súdny dvor Európskej únie opakovane uznal svoju právomoc rozhodovať o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania týkajúcich sa ustanovení práva Únie v prípadoch, keď skutkový stav vo veci samej nespadal do rámca priameho uplatnenia tohto práva, ale v ktorých boli právne predpisy tohto práva uplatniteľné na daný prípad prostredníctvom vnútroštátneho práva, ktoré sa na základe riešení čisto vnútroštátnych situácií prispôsobuje tým, ktoré boli prijaté v práve Únie. V takýchto prípadoch podľa prijatej judikatúry Súdneho dvora existuje jednoznačný záujem Európskej únie na tom, aby sa právne predpisy alebo pojmy prevzaté z práva Únie vykladali jednotne, aby sa predišlo budúcim rozdielom vo výklade, bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa majú uplatniť (pozri rozsudky Súdneho dvora: *Allianz Hungaria Biztosító a.i.*, C-32/11, EU:C:2013:160, bod 20; *FNV Kunsten Informatie en Media*, C-413/13, EU:C:2014:2411, bod 18; *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, bod 12).

V. Dôvody, pre ktoré má vnútroštátny súd pochybnosti o výklade práva Únie

- 24 Zaužívanou praxou poľských súdov je zamietnutie žalôb o zaplatenie odškodnenia z dôvodu, že omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo preto, že výška dlhu, s úhradou ktorého sa dlžník oneskoril, bola malá. Základom pre zamietnutie žaloby je vždy článok 5 Občianskeho zákonníka, ktorého obsah bol citovaný vyššie. Poľské súdy sa domnievajú, že požadovať zaplatenie odškodnenia v takýchto situáciách je „v rozpore so zásadami spoločenského spolunažívania“ (ide o poľský právny výraz s podobným významom ako výrazy: „nemorálny“, „hodný odsúdenia“, „v rozpore s dobrými mravmi“).
- 25 Uvedená judikatúra bola iniciovaná jednou vetou obsiahnutou v odôvodnení uznesenia Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) z 11. decembra 2015 [*omissis*]. Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) v ňom uviedol, že súdy majú v každom prípade skúmať či veriteľ, ktorý sa domáha zaplatenia odškodnenia, nekoná spôsobom odporujúcim zásadám spoločenského spolunažívania.
- 26 Hoci sa judikatúra súdov v tomto ohľade niekedy líši, analýza judikatúry vykonaná vnútroštátnym súdom ukazuje, že poľské súdy zvyčajne uznávajú, že výška pohľadávky, s úhradou ktorej je dlžník v omeškaní, nie je značná, ak nepresahuje ekvivalent poľského zlotého 100 až 300 eur. Poľské súdy zároveň uznávajú, že omeškanie s platbou dlhov by sa malo považovať za malé, ak

nepresiahne 2 až 6 týždňov. Zároveň nie je potrebné kumulatívne splňať obe podmienky „rozporu so zásadami spoločenského spolunažívania“. Aj keď výška pohľadávok v omeškaní zo strany dlžníka bola značná, ale omeškanie bolo malé, poľské súdy žaloby o odškodnenie zvyčajne zamietajú. Podobne, ak bolo omeškanie značné, ale suma bola malá, poľské súdy takéto žaloby tiež zvyčajne zamietnu.

- 27 Judikatúru poľských súdov opísanú vnútroštátnym súdom dokonale ilustruje vyššie uvedená história sporov medzi subjektmi, ktorými sú v prejednávanej veci žalobca a žalovaný. Žalovaný sa dostal do omeškania najmenej 39-krát s vyplatením odmeny žalobcovi, no napriek tomu poľské súdy nikdy žalobcovi nepriznali odškodnenie od žalovaného.
- 28 Vnútroštátny súd mal pri skúmaní predmetnej veci pochybnosti o tom, či vnútroštátna právna úprava, ktorá umožňuje zamietnutie žaloby o zaplatenie odškodnenia z vyššie uvedených dôvodov je v súlade so smernicou 2011/7/EÚ.
- 29 Pochybnosť vnútroštátneho súdu vyplýva z týchto šiestich dôvodov:
- 30 Po prvé smernica 2011/7/EÚ nestanovuje žiadnu výnimku zo zásady, že veriteľ má nárok na odškodnenie v prípade oneskorenia dlžníka. Tieto výnimky sú stanovené len vo vnútroštátnom práve. Tieto výnimky zároveň nechránia žiadne základné hodnoty, ktoré by nebolo možné zosúladiť s povinnosťou zaplatiť odškodnenie. Naopak hlavným dôvodom týchto výnimiek je zaužívaná prax v Poľsku (a pravdepodobne aj v niektorých iných členských štátoch) uskutočňovať malé platby po dátume splatnosti najmä v obchodných transakciách. Poľské súdy preto dospeli k záveru, že veriteľ, ktorý neberie ohľad na tento zvyk akceptovať menšie prietahy a požaduje odškodnenie, koná v rozpore so zásadami spoločenského spolunažívania. Ochrana zvyku akceptovať menšie oneskorenia však nie je podľa vnútroštátneho súdu dôležitou hodnotou, ktorá by mohla odôvodniť zavedenie výnimky do vnútroštátneho práva na základe jasnej, presnej a bezpodmienečnej zásady stanovenej v smernici 2011/7/EÚ.
- 31 Po druhé výnimky stanovené v poľskom práve vyplývajúce zo zásady, podľa ktorej má veriteľ nárok na odškodnenie, sú v rozpore s cieľom smernice 2011/7/EÚ vyjadreným v jej odôvodnení 12. V odôvodnení sa uvádza, že na odradenie od oneskorených platieb je potrebná „rázna zmena smerom ku kultúre včasných platieb vrátane toho, že vylúčenie práva na účtovanie úroku by sa malo vždy považovať za značne nevýhodnú zmluvnú podmienku alebo obchodnú prax. Takáto zmena by takisto mala zahŕňať zavedenie konkrétnych ustanovení o lehotách splatnosti a náhrade nákladov vzniknutých veriteľovi a okrem iného by tiež mala znamenať, že vylúčenie práva na náhradu nákladov na vymáhanie by sa malo považovať za značne nevýhodné, ak sa nepreukáže opak.“ Výnimky stanovené v poľskom práve a ciele, ktoré viedli k ich zavedeniu, sú v rozpore s cieľom smerníc, ktorým je vytvorenie „kultúry včasných platieb“. Výnimky z povinnosti platiť odškodnenie nevedú ani tak k vytvoreniu „kultúry včasných platieb“ ako skôr ku upevneniu kultúry akceptovania oneskorených

platieb. Tieto výnimky teda oslabujú praktickú účinnosť (*effet utile*) práva Únie a ako také sú s ním v rozpore.

- 32 Po tretie výnimky z povinnosti zaplatiť odškodnenie uplatňujúc zásadu stanovenú vo vyššie citovanom odôvodnení 12 smernice 2011/7/EÚ, podľa ktorej „vylúčenie práva na náhradu nákladov na vymáhanie by sa malo považovať za značne nevýhodné, ak sa nepreukáže opak“ je iluzórne. Podnikatelia v Poľsku nemusia v zmluvách zavádzať klauzuly vylučujúce nárok na náhradu nákladov na vymáhanie pohľadávok v situácii, keď omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo keď výška pohľadávok, pri ktorých sa dlžník oneskoril s platbou, bola malá pretože vylúčenie práva na túto náhradu bolo zavedené do praxe judikatúry poľských súdov.
- 33 Po štvrté podľa vnútroštátneho súdu má povinnosť zaplatiť odškodnenie opodstatnený význam práve v prípadoch, keď omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo keď bola výška dlhu, s ktorým sa dlžník omeškal malá. V judikatúre poľských súdov sa niekedy vyskytuje argument, že ak ide o dlh v malých sumách, napríklad ekvivalent 100 až 300 eur, povinnosť dlžníka zaplatiť ekvivalent 40 eur z dôvodu oneskorenej platby je neprimeranou sankciou. Podľa vnútroštátneho súdu európsky normotvorca zamýšľal uplatniť povinnosť zaplatiť odškodnenie predovšetkým s ohľadom na takéto prípady. V prípadoch, keď je omeškanie dlžníka značné, alebo výška pohľadávky je vysoká, je dlžník povinný platiť vysoké úroky, často rátané v tisícoch alebo dokonca státisícoch eur. V týchto situáciách povinnosť zaplatiť odškodnenie vo výške 40 eur nemá na dlžníka žiadny mobilizačný účinok. Opak je pravdou v situáciách, keď omeškanie dlžníka s platbou nebolo značné, alebo keď výška pohľadávok, s ktorými sa dlžník oneskoril bola malá.
- 34 Po piate cieľom smernice 2011/7/EÚ je boj proti oneskoreným platbám na celom vnútornom trhu (odôvodnenie 36 smernice 2011/7/EÚ). Na dosiahnutie tohto cieľa európsky normotvorca stanovil jednotné pravidlá pre veriteľov na získanie práva na odškodnenie. Pravidlá pre nadobudnutie nároku na odškodnenie však nebudú jednotné a teda nebude v súlade so zámerom autorov smernice, ak jednotlivé členské štáty zavedú vlastné výnimky z povinnosti zaplatiť odškodnenie, ktoré nevyplývajú z ustanovení smernice.
- 35 Po šieste pri úvahách o tom, či je norma vnútroštátneho práva, ktorá umožňuje zamietnutie žaloby o zaplatenie odškodnenia z dôvodov uvedených v prejudiciálnej otázke zlučiteľná s právom Únie, nie je zásada procesnej autonómie relevantná. Článok 5 Občianskeho zákonníka, ktorý je podkladom pre zamietnutie takejto žaloby, je normou hmotného práva, nie procesného práva. Súd, ktorý zamietajú žalobu o zaplatenie odškodnenia, tak nerobia z formálnych dôvodov, ale preto, že podľa ich názoru žaloba nemá hmotnoprávny základ to znamená, že žalobca nemá nárok na žalobu, ktorú uplatňuje.

VI. Stanoviská účastníkov konania k prejudiciálnej otázke

36 [omissis] [referencie ohľadom konania]

VII. Prerušenie konania

37 [omissis] [referencie ohľadom konania]

PRACOVNÝ DOKUMENT